

HABİTAT II KONFERANS BELGELERİ

İNSAN YERLEŞİMLERİ ÜZERİNE İSTANBUL DEKLARASYONU

Habitat II Üçüncü Hazırlık Komitesi Toplantısı'nda alınan bir kararla, Konferans'ın resmi belgesi niteliğindeki Habitat Gündemi'nin yanı sıra, Habitat II Konferansı'nda siyasi deklarasyonun da kabul edilmesi gündeme gelmiştir. Buradaki amaç, oldukça kapsamlı bir metin olan Habitat Gündemi'nin siyasi mesajlarını açık ve sade bir dille özetleyen ve siyasi liderlerin dünya kamuoyuna bu mesajları duyurmaları için bir araç elde edilmesidir.

İstanbul Deklarasyonu'nun taslağının hazırlanması konusunda, Nisan 1996'da Berlin'de yapılan ve Alman Hükümeti ile OECD tarafından ortaklaşa düzenlenen bir Konferans'ta katılımcılar, 77'ler Grubu'nun öncülük etmesini ve ilk taslağı hazırlamasını istemişlerdir. 77'ler Grubu'nun Nairobi ve New York Bölümleri arasındaki temaslarla hazırlanan bu metnin istenen sürede tamamlanamaması sonucunda, evsahibi ülke olarak Türkiye de bir katkı metni hazırlamış ve Konferans'a getirmiştir.

Konferans'ın Birinci Komitesi bünyesinde İstanbul Deklarasyonu için bir Gayriresmi Grup oluşturularak, bu Grup'un taslakları görüşmesi ve Konferans sonuna kadar nihai hale getirmesi, Birinci Komite'de kabul edildikten sonra, Genel Kurul'a sunulması şeklinde Deklarasyon'un kotarılması söz konusu olmuştur. Gayriresmi Grup'a Türkiye Delegasyonu'nun başkanlık etmesi kararı alınmış ve Grup Başkanlığı'nı Nairobi Büyükelçimiz Sayın Balkan Kızıldeli yürütmüştür.

Grup çalışmaları üç metnin incelenmesi ile başlanmıştır. Taslak hazırlanması konusunda kendilerine bir talepte bulunulduğu için, 77'ler Grubu kendi taslaklarının görüşmelerde esas alınmasında ısrar etmişlerdir. Bunun üzerine Türkiye, kendi metninin bir alternatif metin olmadığını vurgulamış, ancak Evsahibi Ülke Taslağı'nın Habitat Gündemi'nin içerik, yapı ve diline sadık bir metin olmasının verdiği avantajlar üzerinde durmuştur. Görüşmelerin ikinci gününde Avrupa Birliği de Deklarasyon'da bulunmasını istedikleri konuları özetleyen kısa bir metin dağıtmıştır.

ABD ve AB, 77'ler Grubu'nun metnini "üzerinde

çalışılmaz" bulduklarını, Evsahibi Ülke Taslağı'nın Habitat Gündemi'ni daha iyi yansıttığını ve daha iyi bir yapıya oturduğunu sürekli ifade etmişlerdir. Bunun üzerine, 77'ler Grubu, Evsahibi Ülke Taslağı'nı paralel bir metin olarak kabul edebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu gelişme üzerine, Başkan'ın üç metni de esas alan yeni bir taslak hazırlaması istenmiştir.

Başkan'ın bu amaçla hazırladığı taslak, her üç metnin içeriğinin tamamını belli bir strüktüre oturtan uzun bir taslak olmuştur. Bu taslakla Başkanlık, tüm tarafların görüşlerini ve kullandıkları dili dikkate aldığını göstermiştir.

Bu çalışmalarla Konferans'ın birinci haftası sonuçlanmıştır. Gayriresmi Grup Başkanı'ndan, hazırladığı kompozit taslağı esas alarak, hafta sonunda kısa bir metin üretmesi istenmiştir. Hafta sonu hazırlanan iki sayfalık metin esas alınarak, ikinci haftada müzakerelere başlanmıştır. Gece geç saatlere kadar süren müzakereler sonucunda nihai metin oluşturulmuş ve Konferans Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.

Nihai metinde devlet ve hükümet başkanları ile resmi delegasyonlar,

-“herkese yeterli konut” ve “kentleşen dünyada sürdürülebilir insan yerleşimleri” ana hedeflerini kabul ettiklerini,

-amaçlarının yaşam çevrelerini iyileştirmek için her düzeyde ortaklık kurmak olduğunu,

-konut ve insan yerleşimleri sorunlarının ağırlaşmasının gerektirdiği aciliyet nedeniyle bir araya geldiklerini,

-önceki konferansların sonuçlarının kapsamlı bir gündem oluşturduğunu, uygulamasını taahhüt ettikleri Habitat Gündemi'nin de bu sonuçları bir araya getirdiğini,

-kriz boyutlarına ulaşan aşağıdaki sorunlarla mücadele edilmesi gerektiğini:

Özellikle gelişmiş ülkelerdeki üretim ve tüketim kalıplarının sürdürülemezliği,

sürdürülemez nüfus değişimleri,

evsizlik,

artan yoksulluk,

işsizlik,

sosyal dışlanma,

ailenin bozulması,

yetersiz kaynaklar,

temel altyapı ve hizmetlerin eksikliği,

yetersiz planlama,

artan güvensizlik ve şiddet,

çevresel bozulma,

afetler.

-özellikle gelişmekte olan ülkeler ile ekonomileri geçiç halinde olan ülkelerin insan yerleşimleri sorunlarının gerektirdiği özel çözümler için işbirliği yapacaklarını,

-dünya ekonomisinin globalleşmesinin sağladığı olanak, sorun, risk ve belirsizlikleri dikkate alarak, kalkınma finansmanı, dış borç, uluslararası ticaret ve teknoloji transferi konularında pozitif eylemlerle Habitat Gündemi'nin uygulanabilmesinin sağlanacağını,

-kırsal alana altyapı, kamu hizmetleri ve istihdam olanakları götürülmesi, yerleşmelerin entegrasyon ağının oluşturulması ve kırdan kente göçün minimize edilmesi için çalışacaklarını,

-uygulamada insanı temel alacaklarını,

-kadın, çocuk ve gençlerin güvenli, sağlıklı yaşam koşulları ihtiyaçlarını göz önünde bulundurdıklarını,

-yoksulluk ve ayrımcılığı yok edeceklerini,

-tüm insan hakları ve temel özgürlükleri savunup koruyacaklarını,

-temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlayacaklarını,

-kadınların politik, ekonomik ve sosyal hayata etkin ve eşit katılımını sağlayacaklarını,

-gençlerin etkin katılımını sağlayacaklarını,

-cinsler arası eşitlik sağlayacaklarını,

-bu taahhütlerde bulunurken, özellikle, toplamı bir milyar kişiyi aşan, mutlak yoksulluk içinde yaşayanlar ile zayıf, korunmaya muhtaç grupları göz önünde bulundurdıklarını,

-yeterli konut hakkının süreç içinde tam olarak gerçekleştirilmesini taahhüt ettiklerini,

-piyasaların etkin hale gelmesi ve sosyal ve çevresel sorumluluk içinde işlemesi ile ucuz konut sunumunun artırılması için çalışacaklarını,

-sürdürülebilir üretim, tüketim, ulaşım ve kentleşme, kirliliğin önlenmesi, ekosistemlerin taşıma kapasitelerine saygı konularını taahhüt ettiklerini,

-“ülkenin özgül koşullarına göre önlem” ilkesini uygulayacaklarını,

-tarihi ve kültürel değerleri koruyacaklarını,

-yapabilir kılma stratejisi, ortaklık ve katılım ilkelerini, taahhütleri gerçekleştirmek için en demokratik ve etkin yaklaşım olarak seçtiklerini,

-yerel yönetimleri kendilerine en yakın ve temel ortak olarak gördüklerini,

-demokratik yerel yönetim ve desantralizasyonu teşvik edeceklerini,

-yerel yönetimlerin mali ve kurumsal kapasitelerini geliştireceklerini,

-şeffaflık, hesap verme ve ihtiyaçları karşılamanın kamunun temel görevleri olduğunu,

-parlamenteler, özel sektör, işçi sendikaları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliklerini arttıracaklarını,

-sivil toplum kuruluşlarının özerkliğine saygı duyacaklarını,

Öneri, C.2, S.10.

-yerel girişimlerin, Gündem 21 ve Habitat Gündemi'ni esas alan yerel programlarla ve İstanbul'da Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı'nda başlatılan işbirliği deneyiminden yola çıkılarak gerçekleştirileceğini,

-Habitat Gündemi'nin uygulanması için yeterli iç ve dış kaynak seferberliğine gideceklerini,

-bu amaçla "yeni ve ek kaynak" yaratılacağını,

-Habitat Gündemi'nin tam ve etkin uygulanması için Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi'nin (UNCHS) rol ve fonksiyonlarının güçlendirilmesi gerektiğini,

-İstanbul Konferansı'nın yeni bir işbirliği ve dayanışma kültürü dönemini başlattığını,

-geleceğe, herkesin güvenli bir yuvasının olduğu ve onur, sağlık, güven, mutluluk ve ümit içinde yaşadığı bir dünya umuduyla baktıklarını, beyan etmektedir.

HABİTAT GÜNDEMİ

Konferans'ın ana resmi belgesi olan Habitat Gündemi, son iki yıl boyunca, Habitat II Hazırlık Komitesi toplantıları ve Gayriresmî Yazım Grubu çalışmalarında hazırlanmış ve İstanbul'da Birinci Komite ve bunun iki Çalışma Grubu'nda müzakere edilerek sonuçlandırılmıştır.

Belgenin dört ana bölümü vardır:

Giriş

Amaç ve İlkeler

Taahhütler

Küresel Eylem Planı

"Herkes için yeterli konut" ve "kentleşen dünyada sürdürülebilir insan yerleşimleri" ana tema ve amaç olarak belirlenmiştir.

Eşitlik, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sürdürülebilir kalkınma, yaşanabilirlik, aile, kentli bağlılığı ve kamu sorumluluğu, ortaklıklar, dayanışma, uluslararası işbirliği, sağlık ve eğitim ve başarının izlenmesi temel ilkeler olarak benimsenmiştir.

Taahhütler kısmında, "herkes için yeterli konut" konusunda konut hakkını ön plana alan taahhütler;

"sürdürülebilir insan yerleşimleri" konusunda yerleşimlerin sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlarına yönelik taahhütler; "yapabilir kılma ve katılım" konusunda yerleşme ve kapasite yaratmaya ilişkin taahhütler; "cinsler arası eşitlik" konusunda kadın perspektifinin tüm süreçlerde dikkate alınması ve kadınların tüm süreçlere etkin ve eşit katılımının sağlanmasına ilişkin taahhütler; "uluslararası işbirliği" konusunda ek ve yeni kaynakların mobilize edilmesine ilişkin taahhütler; "ilerlemenin izlenmesi" konusunda da, BM içindeki görev dağılımı ve UNCHS'in rol ve fonksiyonlarının tanımlanmasına ilişkin taahhütler yer almaktadır.

Küresel Eylem Planı, Taahhütler kısmında yer alan taahhütlerin gerçekleştirilmesi için ayrıntılı eylem önermelerinde bulunmaktadır.

Habitat Gündemi'nin önemi ve özellikleri:

-Yüzyılın son BM Konferansı'nın resmi belgesi olması nedeniyle önceki konferansların sonuçlarının bir arada değerlendiriliyor olması, bu sonuçlarla konut ve insan yerleşimleri arasındaki ilişkilerin kurulması,

-BM içindeki yeniden yapılanma ve reform hareketi için Kuzey ülkeleri ve 77'ler Grubu'nun verdikleri mücadelenin son durumunu yansıması,

-Konut hakkının teyit edilmesi,

-Uluslararası işbirliği ve yardım konusunda daha önce yapılmış olan taahhütlerin sağlamlaştırılması,

-Konut ve insan yerleşimleri konusunda uluslararası geçerliliği kabul edilmiş politikaları derlemesi,

-Bu derlemenin ülkelere yol gösterici bir kaynak oluşturması,

-Ortaklık konusunun en fazla vurgulandığı BM belgesi olması.